

THỰC TIỄN ĐÒI HỎI PHẢI XÂY DỰNG CHUYÊN NGÀNH TÂM LÝ HỌC QUẢN LÝ ĐÔ THỊ

HỒ BÁ THÂM*

Thực tiễn xây dựng và quản lý đô thị ở Thành phố Hồ Chí Minh (TPHCM) đang đặt ra nhiều vấn đề nóng bỏng. Trong suốt thời gian qua, các cấp chính quyền thành phố đã tích cực trong hoạt động phát triển và quản lý đô thị, nhưng những hạn chế còn nhiều, đã cho ta hiểu thêm cả bài học hay và chưa hay về quản lý đô thị.

Vào tháng 11 năm 2003, Trung tâm KHXH&NV TPHCM và Sở Khoa học và công nghệ đã có hội thảo về "Nâng cao hiệu quả quản lý đô thị" (dưới cái tên: Cơ sở khoa học và thực tiễn của quản lý đô thị ở TPHCM hiện nay) với nhiều ý kiến tham gia, một lần nữa thật đáng suy ngẫm về sự hình thành rõ hơn, phát triển hơn về chuyên ngành Quản lý học đô thị hay Đô thị học quản lý?

Dù chúng ta đã có các đô thị hình thành từ lâu, nhất là vài trăm năm lại đây, nhưng tốc độ đô thị hoá, xây dựng đô thị hiện đại, sống đời sống đô thị thật sự cũng chỉ mới bắt đầu, nên chúng ta có nhiều bất cập trong nhận thức và trong tổ chức xây dựng, quản lý đô thị.

Nhiều câu hỏi được đặt ra cần làm rõ hơn như: các cơ sở khoa học của quản lý đô thị có hiệu quả, cần khắc phục những trở ngại nào làm cho quản lý đô thị kém hiệu lực, hiệu quả? Thực tế cho thấy có nhiều cản ngại từ mặt nhận thức và mặt tổ chức bộ máy quản lý, mặt cán bộ và công tác điều hành.

Về nhận thức, tri thức quản lý đô thị không chỉ là tri thức hệ thống, tri thức

mạng lưới, tri thức dân chủ pháp quyền, mà còn nhiều tri thức xã hội văn hoá quan trọng khác, trong đó có tri thức tâm lý. Tức là thiếu tri thức về hiểu biết nhu cầu, lợi ích, tình cảm của nhân dân, thiếu phương pháp tâm lý trong hoạt động quản lý.

Đồng thời, chính hoạt động quản lý yếu kém lại có lúc tạo nên một tâm lý bất lợi cho hoạt động quản lý đô thị, dẫn tới hoạt động quản lý kém hiệu quả. Điều này không chỉ trả lời bằng phân tích thực tế mang tính kinh nghiệm công tác mà phải phân tích ở tầm khoa học quản lý. Chúng ta cần phải biết tiếp thu các tri thức trong lĩnh vực này mà các nước đi trước đã tổng kết, xây dựng.

Nhưng ở nước ta, với góc độ tâm lý học quản lý hay tâm lý học quản lý đô thị, mà theo chúng tôi, như một chuyên ngành khoa học mới cần phải xây dựng, hoàn chỉnh để góp phần soi sáng các cơ sở khoa học tâm lý của quản lý ở một lĩnh vực cũng còn mới và chuyển biến nhanh, rất cấp bách này.

Vấn đề này đặt ra phải nghiên cứu, trước hết là do nhu cầu thực tiễn, do việc phải tổng kết kinh nghiệm quản lý đô thị hiện nay, tìm và xác định các cơ sở khoa học cho hoạt động quản lý có hiệu quả. Nhưng về mặt khoa học, chúng ta không thoả mãn với việc phân tích dưới dạng mô tả tình hình, dù rất cần thiết sinh động, mà

*TS, Trung tâm KHXH & NV Thành phố Hồ Chí Minh.

- Tâm lý trong thực hiện dân chủ ở cơ sở;

- Thói quen tâm lý và tâm lý trong giáo dục pháp luật, thực thi quản lý theo luật pháp.

....

Chương 4: Tâm lý của chủ thể quản lý trong việc ra các quyết định quản lý đô thị

- Công việc của nhà quản lý đô thị và các loại cán bộ quản lý đô thị ở TPHCM;

- Đặc điểm tâm lý của người quản lý;

- Tâm lý khi ra quyết định quản lý;

- Tâm lý khi tổ chức thực hiện và kiểm tra quyết định quản lý;

- Tâm lý trong tổng kết kinh nghiệm thực tiễn;

- Phương pháp làm chủ tâm lý trong hoạt động quản lý.

Chương 5: Nâng cao trình độ và năng lực tâm lý của người cán bộ quản lý đô thị

- Vai trò của người quản lý và tri thức tâm lý quản lý đối với chất lượng, hiệu quả quản lý đô thị;

- Thực trạng trình độ, tri thức, năng lực tâm lý của người cán bộ quản lý hiện nay ở các cấp TPHCM;

- Công tác đào tạo, bồi dưỡng tri thức, năng lực tâm lý cho cán bộ quản lý đô thị;

- Nghiên cứu tâm lý quần chúng và tổng kết kinh nghiệm tâm lý trong quản lý đô thị.

Các vấn đề này chủ yếu mới nghiên cứu từ thực tiễn TPHCM là chính. Cố nhiên là có cái nhìn tổng hợp tri thức và kinh nghiệm chung.

Nêu lên những vấn đề này để tạo nên cái nền kiến thức tâm lý trong quản lý. Một số vấn đề tâm lý cụ thể hay lĩnh vực

tâm lý cụ thể sẽ lần lượt nghiên cứu chuyên sâu hơn khi có điều kiện trong những năm sau.

Những vấn đề trên đây vừa mang tính lý luận vừa có tính thực tiễn nói chung trong phát triển quản lý đô thị và có tính đặc thù riêng ở TPHCM.

Nhưng cũng từ đây ta nhận thấy đối tượng của chuyên ngành tâm lý học quản lý đô thị là nghiên cứu quy luật và tính quy luật, những tiền đề, quá trình tâm lý và quản lý, từ đó góp phần xây dựng quan niệm, mục tiêu và giải pháp quản lý đô thị có hiệu quả.

Phương pháp nghiên cứu chung của chuyên ngành này là vừa nghiên cứu lý luận tâm lý, lý luận quản lý, vừa tổng kết thực tiễn, đi từ thực tiễn đến lý luận. Nói cách khác là phương pháp triết học nhân văn trong nghiên cứu tâm lý quản lý đô thị. Điều tra xã hội là một việc cần thiết trong xu hướng gần nghiên cứu định tính và định lượng.

Những vấn đề này mà nghiên cứu thành công thì có thể không những góp phần vào việc phác thảo, xây dựng các chuyên ngành khoa học tâm lý và quản lý, mà còn có ý nghĩa rất quan trọng là cung cấp các luận cứ khoa học và thực tiễn đã được tổng kết một bước cho hoạt động quản lý đô thị hiện nay. Việc làm này còn có ý nghĩa, tác dụng, nếu được đưa vào chương trình học tập, bồi dưỡng cán bộ hay các lớp đào tạo, nguồn nhân lực quản lý đô thị, dù là mang tính tham khảo cũng có tác dụng nhất định, vì các kiến thức tâm lý học quản lý đô thị hiện nay chưa được trang bị nhiều cho đội ngũ cán bộ quản lý. Được như thế, chúng ta sẽ chuyên tâm hơn vào nghiên cứu chuyên ngành hẹp này cả mặt lý luận và thực tiễn, tạo nên những chuyên gia và thu hút sự quan tâm chung của nhiều người. Điều này sẽ góp phần thật sự vào nâng cao hiệu quả quản lý đô thị. ♣